

SAMENVATTING

hogen? Zulks kostte de minister van sociale zaken, de sociaal-democraat dr. J. van den Tempel, de grootste moeite: de Geer, minister-president en minister van financiën wilde er niet aan; het grote tekort op de rijksbegroting vervulde hem toch al met zorg. Op dit punt kreeg van den Tempel met hem een conflict uit te vechten dat zo hoog liep, 'dat het kabinet in zijn voegen kraakte.'¹ Van den Tempel won het: het basisbedrag van de steun werd in februari met 5% verhoogd – een verhoging die overigens aanzienlijk achterbleef bij de stijging van de levensmiddelenprijzen.

★

Wij vatten samen.

Tegen de moeilijkheden welke in die eerste fase van de tweede wereldoorlog voortvloeiden uit de blokkade en uit de strijd ter zee, bleek de Nederlandse volkshuishouding bestand te zijn. Het vooruitziend beleid van minister Steenberghe en zijn hoofdambtenaren had hier een belangrijke rol bij gespeeld. Ook waren producenten en consumenten in hun reacties over het algemeen kalm gebleven. Het overheidsapparaat beheerste de binnenlandse situatie aanzienlijk beter dan in de jaren '14-'18. De distributie was beter opgezet; aangezien zij bovendien gekoppeld was aan voorraadvorming (daar komen wij op terug) en aan het voornemen tot het instellen van een strikte prijscontrole zodra dat nodig zou blijken, mocht men aannemen dat de sociale verwordingsverschijnselen van de eerste wereldoorlog achterwege zouden blijven, althans in de mate waarin zij zich toen voorgedaan hadden. Bij dat alles gold evenwel één voorwaarde: dat Nederland bleef wat het was en dat het als neutrale mogendheid met bekwaamheid verder kon laveren tussen de Scylla van de Duitse en de Charybdis van de Geallieerde oorlogvoering.

Twee factoren waren dat die aan elke beheersing door ons land ontsnapten.

¹ J. van den Tempel: *Nederland in Londen. Ervaringen en beschouwingen* (1946), p. 36.